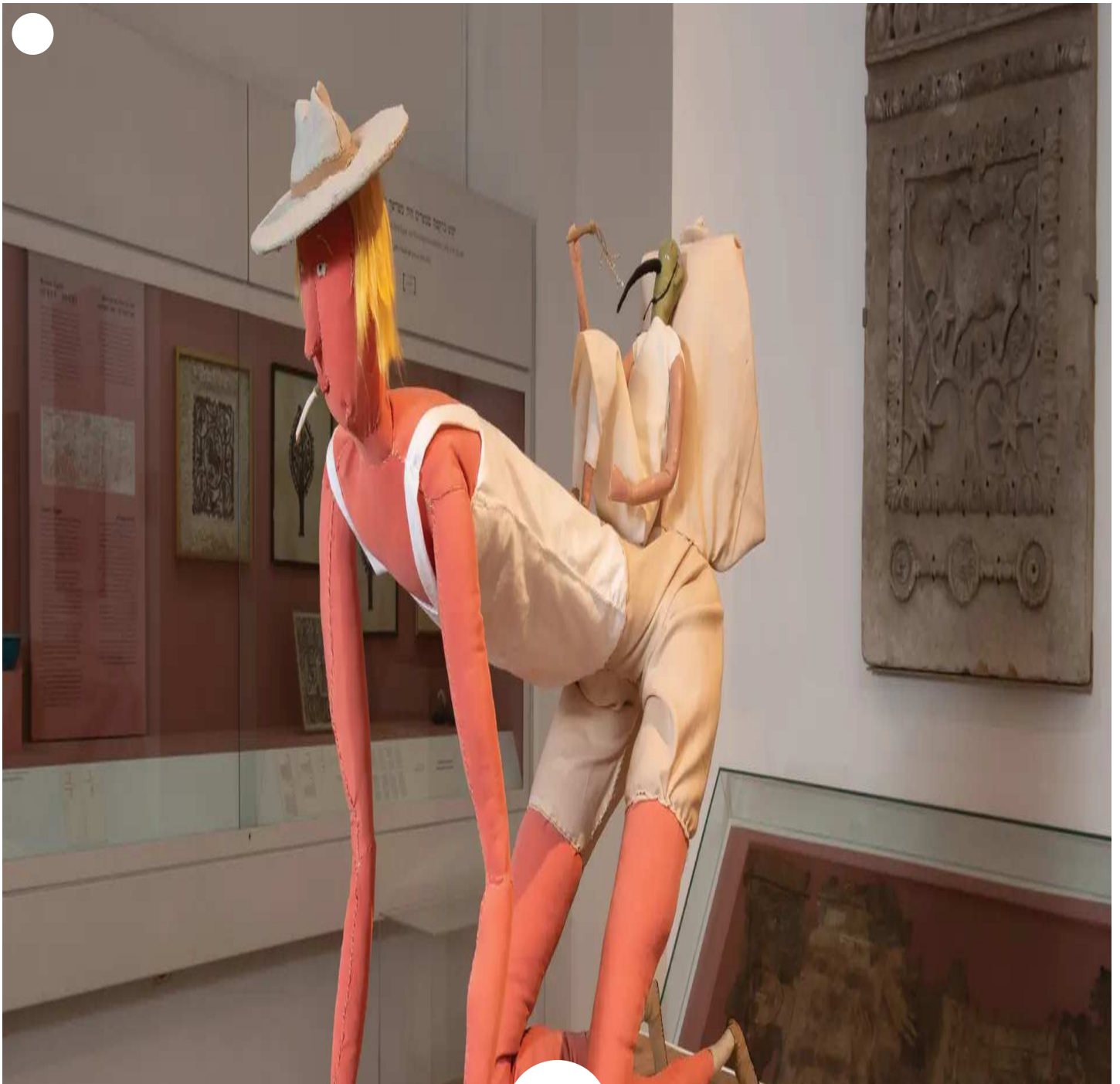

בביקור במוזיאון הארכיאולוגי הזה התגלו ממצאים מפתיעים

התערוכה "חפירות" המוצגת במוזיאון ארצות המקרא בירושלים מרסקת את התדמית המאובקת של מקום שכולו מוקדש לממצאים ארכיאולוגיים. היא עושה זאת בין השאר באמצעות השחלת עבודות אמנות עכשוויות

במשך המשבר האדיר שהמיטה מגפת הקורונה על מוסדות תרבות, הוכו קשה מכל אלה הנסמכים בעיקר על תיירות חוץ. כי בואו נודה: מתי בפעם האחרונה הייתם במוזיאון ארצות המקרא? כן, הבניין הזה שניצב ממש ליד החניה של מוזיאון ישראל בירושלים. סביר שאם לא סחבו אתכם לשם כחלק מבית הספר, מקסימום נכנסתם לשם כשבאו הדודים מחו"ל. למוזיאונים היסטוריים, ובעיקר ארכיאולוגיים, יצא שם של מיושנים, כאלה שמתאימים רק למי שממש־ממש מתעניין בתחום, כאלו שנתקעו בזמן.

השכבה הראשונה של הצלחת התערוכה "חפירות" היא בריסוק התדמית המאובקת של מוזיאון שכולו מוקדש לממצאים ארכיאולוגיים מלפני 600–2,000 שנים מרחבי הסהר הפורה. המוזיאון מתמקד בארכיאולוגיה של ארץ ישראל על כל שכבותיה, ושל הארצות והממלכות מרחבי הסהר הפורה — ממצרים, דרך עבר הירדן וסוריה ועד בבל, אשור, ואסיה התיכונה. לא, לא מדובר בעוד שברי חרסים, פיסות מתכת מלוות בהסברים ארוכים שמדובר בראש חץ פיניקי, ובהתמקדות אולטרה־ציונית בכך שכל חתיכת אבן או כתובת מדגישות את זכותנו על הארץ.

מארק יאשאייב, "התגלות", 2021 צילום: מיכאל עמר / באדיבות האמן וגלריה ברוורמן

זו עלולה להיות תחילת הסוף של המוזיאונים במערב

שאף עבודה שנבחרה אינה מציגה, מערערת או מהרהרת על הטענות שמועלות כלפי הדרכים שהובילו לגיבוש לא מעט מאוספי הארכיאולוגיה הפרטיים והמוזיאליים ברחבי העולם. מוזיאונים רבים מגבשים מדיניות לבחינת היותן "מכבסות" לסחר בעתיקות, ביצירות אמנות שנבזזו, ובאוצרות תרבות שנשדדו. ראוי היה שהמוזיאון הירושלמי יאפשר ואולי יעודד תגובה לסוגיה טעונה זו.

כמה סיבות הופכות את התערוכה למושבת. הראשונה, ההצבה שהיא למעשה הצלבה. ארונות, במות וכני התצוגה ובהם הממצאים לפי תקופות נשארו במקומם. למעט בחדר אחד, העבודות העכשוויות הושחלו ביניהם. בכניסה לתערוכה המבקרים מקבלים מפה ובה פיזור היצירות לפי שמות האמנים. במרבית המקרים ברור שמדובר בתצלום, פסל, או ציור עכשווי ולא בחותמת מצרית או חרס אכדי. אבל יש מקרים, למשל הפסלים הקטנים של עמוס קינן ושל משה שק, שעם תווית מלומדת לצדם היו מתקבלים כצלמית כנענית שהשתמרה במצב מצוין. ב"מסמר מס' 10" יצר יצק חיימי פניכל מסמרים מסגסוגת של ברזל וחלודה, בתהליך שמהפך את מהלך הזמן.

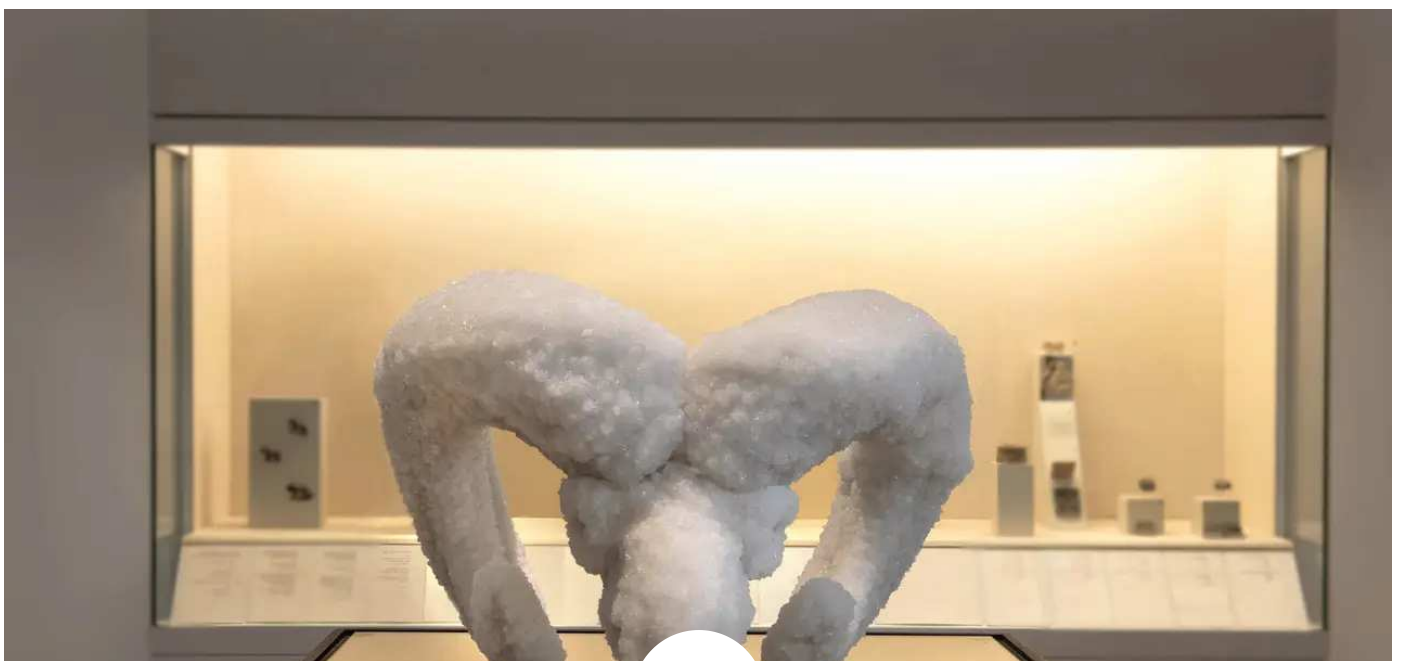
עמוס קינן, "אלף 1" ו"שור נגח", שנות ה-90 צילום: מיכאל עמר

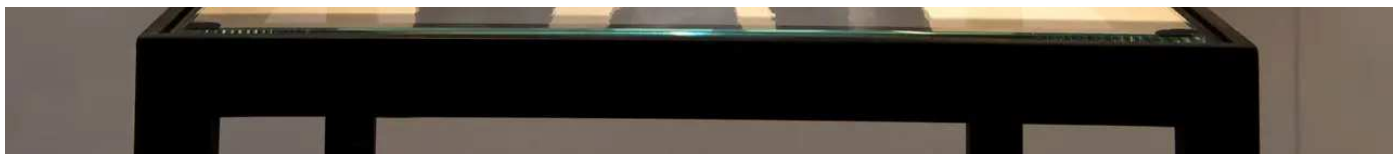
הואיל ולא מדובר במשחק מחבואים, נכונה גם ההחלטה לרכז את מרבית היצירות היותר־מתעתעות בחדר אחד. בכל זאת, לתרבות החזותית שיצרו עמי האזור הקדומים האזור היתה, וכפי שמוכיחה התערוכה עדיין יש, השפעה עצומה על האמנות בישראל. לא מדובר רק בניסיונות של הכנענים לחבור־לחזור לעשייה המקומית, אלא גם להיקסמות המודרניסטית מהאחר, הפרימיטיבי־כביכול, והקמאי. משמח לראות את פסלי ה"מנחה" הקלאסיים של חווה מחותן, פסיפס "ראש אישה" משנות ה-40 שיצר מרדכי גומפל, תבליטים ופסלונים של רידי להמן — כולן יצירות מפתח שמגישות את

באופן כללי, פיסול ואובייקטים שולטים. הן בפועל והן בהתייחסויות המצולמות אליהם, כמו בסדרות המוכרות של דגנית ברסט, אורי גרשוני, וגסטון צבי איצקוביץ המשתלבות היטב ומתמקדות בהיבטים שונים של האסתטיות העתיקות ומקומן כיום. צלמיות פריון הן נקודת מוצא ל"עמדת האחיות" של רות פתיר ובה מוצגת סריקה של פסלונים כנעניים שרווחו גם בבתים יהודיים ייחד עם סריקות MRI של השד שלה. גם אם הטכנולוגיה השתנתה ממרחק אלפי השנים, הרוח שבמכונה היוצרת דימויים חורצי גרלות בנוגע לפריון, חיים, מוות, גוף ונשיות נותרה בעינה.

כהיפוך להחלטה הנכונה להטמיע יצירות עכשוויות בתוך התצוגה הקבועה, מצוינת גם הבחירה להציב יצירות שבאופן מופגן אינן עתיקות או מתחזות לכאלו. כך למשל ראש האייל מכוסה המלח שיצרה סיגלית לנדאו הוצב במרכז האולם שיוחד ל"עולם שלפני האבות", לפני ולצד ויטרינות מלאות בתכשיטים וכלים עתיקים. נוכחותו מדגישה את המאבק המתמשך של היצירה האנושית מול פגעי הזמן, את היות המקום צומת רב-תרבותי, רב-אמוני, אך גם את הכוח המתמשך של איקונוגרפיה סימבולית כמו ראש של אייל. הטוטמים מקרמיקה צבועה של אלעד רוזן כל כך מופרכים שלמרות הדמיון הצורני לאובייקטים דומים מלאים בהומור שבדרך כלל חסר במוסד הרציני הזה.

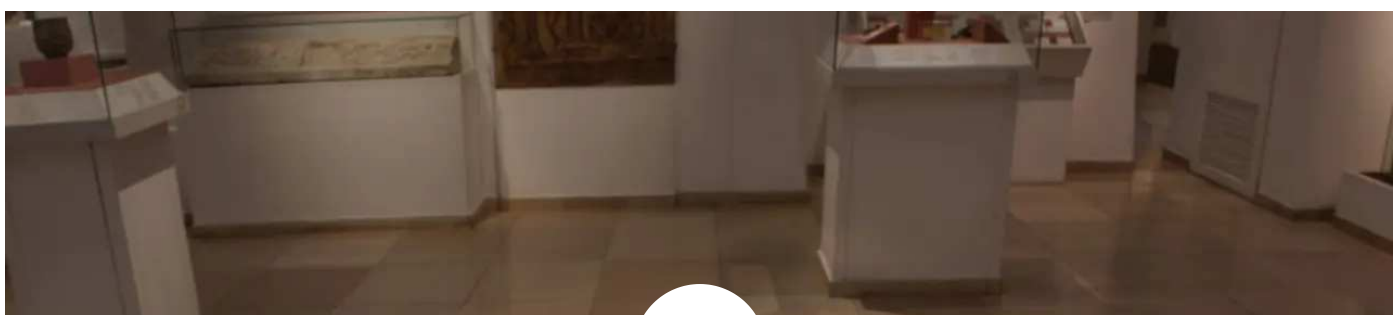

סיגלית לנדאו, RAM, 2016 צילום: מיכאל עמר

"ארכיאולוגית", הפסל הפופי של מרב קמל וחליל בלבין, מספק פרודיה נהדרת על ההיבטים הקולוניאליסטיים, קפיטליסטיים ושוביניסטיים של ארכיאולוגיה. אפשר ורצוי להיות ביקורתי עם הומור, אחרת זו הרצאה. כך גם עושה אקורד הסיום, "פסיפס אבן יונה (אבו יונס)", ההתחפשות־זיוף־המצאה־שקר של תמיר צדוק, שאמנם הוצג כבר בעבר, אבל מצא כאן את הבית הנכון.

אלעד רוזן, ללא כותרת, 2020 צילום: מיכאל עמר / באדיבות האמן וגלריה רוזנפלד

תמיר צדוק, "פסיפס אבן יונה (אבו יונס)", 2011, צילום: מיכאל עמר / באדיבות האמן וגלריה חזנפלד

ארכיאולוגיה היא אחד מתחומי הידע הכי פוליטיים, בטח במרחב שבין הים לירדן אשר בו בעיני רבים כל פרט ופריט מוסיפים או מורידים ממניין זכויותינו על האדמה הזאת, ומאדירים או מוחקים את זכות השיבה של קהילה זו או אחרת. יש לקוות שבקרוב מנהלי המוזיאון ימצאו דרך להיכנס לשדה המוקשים האידיאולוגי הזה ולצאת ממנו עם תערוכה לא פחות מרשימה.

"חפירות" – אוצרת שירה פרדימן. מוזיאון ארצות המקרא, שמואל סטפן ויז 21, ירושלים. ראשון, שלישי וחמישי 10:00-17:00, רביעי 10:00-21:00, שישי-שבת 10:00-14:00. עד 3.4

לחצו על הפעמון לעדכונים בנושא:

אמנות 🔔

Recommended by

כתבות נוספות שעשויות לעניין אותך

ממומן

Comfy Shoes™ /

כפכפי החורף
המושלמות הגיע

ממומן

lastnews.co.il - נדלן /

תכירו את האמא
שקנתה 2 דירות תוך

**תרבות / הראפר דרייקו דה
רולר נדקר למוות
בפסטיבל בלוס אנג'לס**

**תרבות / היא היתה אייקון
תרבותי - עד שלבשה
חיגיב**

